

Yeni Kamu (Yönetimi, İşletmeciliği, Hizmeti)

Gökhan BİLİCİ*

Şerife PEKKÜÇÜKŞEN**

Öz

Bilimsel ve teknolojik ilerlemeler, ideolojiler, ekonomik, siyasi ve toplumsal dönüşümler, kamu yönetimi biliminin gelişmesi ve kendisini bir başka 'yeni'nin içerisinde bulması için kaçınılmazdır. Bu çalışma "Yeni Kamu Yönetimi Hareketi"nden "Yeni Kamu Hizmeti"ne kadar geçen süreci "yeni" kavramı etrafında ele almaktadır. 1960'lı yıllarda ABD'de yaşanan toplumsal olaylar ve yönetsel krizlerin sonucunda kamu yönetiminin kimlik krizine çözüm bulma arayışları yeni kamu yönetimi hareketi bağlamında değerlendirilmektedir. 1970'li yıllarda petrol krizlerinin neden olduğu ekonomik bunalımlar devletin rolünün yeniden sorgulanmasına yol açmış ve yeni kamu işletmeciliğinin doğuşuna zemin hazırlamıştır. 1990'lı yıllara gelindiğinde yeni kamu işletmeciliğine yapılan eleştiriler kendisine alternatif yaklaşımların doğuşuna zemin hazırlamıştır. Yeni kamu işletmeciliğinin bazı yönlerinin tartışıldığı ortamda kendisine alternatif yaklaşımlardan birisi olan yeni kamu hizmetinin doğuşu ve ilkeleri ile kamu yönetiminde yaşanan paradigma değişimlerinin nedenlerini irdelemek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışma geleneksel yaklaşımdan sonra önüne yeni ekini alan yaklaşımları bütüncül ve karşılaştırmalı ele alarak kavramsal çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Kamu Yönetimi, Yeni Kamu İşletmeciliği, Yeni Kamu Hizmeti

Makale Türü: Derleme Makale

New Public (Administration, Management, Service)

Abstract

Scientific and technological advances, ideologies, economic, political and social transformations are inevitable for the science of public administration to develop and find itself in another 'new'. This study deals with the process from the "New Public Administration Movement" to the "New Public Service" around the concept of "new". As a result of the social events and administrative crises in the USA in the 1960s, the search for a solution to the identity crisis of the public administration is evaluated in the context of the new public administration movement. The economic depressions caused by the oil crises in the 1970s led to the re-questioning of the role of the state and paved the way for the emergence of the new public management. In the 1990s, the criticisms made to the new public administration paved the way for the emergence of alternative approaches. The purpose of this study is to examine the emergence and principles of the new public service, which is one of the alternative approaches, and the reasons for the paradigm shifts in public administration in an environment where some aspects of new public management are discussed. The study presents a conceptual framework by considering the approaches that have new suffixes after the traditional approach in a holistic and comparative manner.

Keywords: New Public Administration, New Public Management, New Public Service

Article Type: Review Article

* Öğr. Gör., Selçuk Üniversitesi, Akören Ali Rıza Ercan Meslek Yüksekokulu, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, gokhanbilici@selcuk.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-8446-1928

** Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, pekkucuksen@kmu.edu.tr, Orcid ID: 0000-0003-2244-2646

1. GİRİŞ

Geleneksel kamu yönetimi (GKY) ABD'de 1900'lü yıllarda ortaya çıkmış ve 20. yüzyılda özellikle sanayileşme, kentleşme, bilimsel ilerleme, modern işletmecilik, piyasanın yetersizlikleri gibi hususların etkisiyle gelişmiştir. I. Dünya Savaşı, Ekonomik Kriz (1929) ve II. Dünya Savaşı'nda özellikle kamu yararını gerçekleştirebilmek için kabul edilen birtakım müdahaleler, devletin aktif bir aktör olarak var olması gerektiğini göstermiştir (Stoker, 2006). 20. yüzyıl boyunca önce sosyal devlet, sonra refah devleti anlayışının yaygınlaşmasıyla, kamu hizmetleri geçmişle kıyaslanmayacak kadar artmış ve çeşitlenmiştir. Bu süreçte kamu yönetimi anlayışı da zamanla nitelik değiştirmiştir. 20. yüzyılın son çeyreğine kadar hâkim yaklaşım olan ve hala etkisini devam ettiren kamu yönetimi anlayışı, geleneksel kamu yönetimi olarak nitelenmektedir. Geleneksel olarak nitelendirilmesinin nedeni kamu yönetimi anlayışında 1980'lerden sonra İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde filizlenen ve giderek diğer ülkelerde tesirini gösteren yeni anlayışın, yavaş yavaş bilinen bu kamu yönetimi anlayışının yerini almaya başlamasıdır. GKY ortaya çıkış ve gelişme döneminde iki temel anlayış üzerine ilkelerini oluşturmuştur: Siyaset ve yönetimin ayrılığı ile bürokrasi. Bu dönemde kabul edilen anlayışa göre siyaset ve yönetim birbirinden farklı alanlarda görev yapmaktadır, siyasetin alanı kamu politikalarını belirlemektir; yönetim ise teknik bir alan olarak bu kararları hayata geçiren bir yapıdır. İkinci temel kabul ise bürokratik örgütlenme modelinin rasyonel ve etkin bir yönetim modeli olduğudur. Delican'ın da (t.y.:26-27) ifade ettiği bazı temel kabuller üzerine oluşturulan GKY anlayışının özellikleri şunlardır:

- GKY'nin örgüt yapısı bürokrasiye dayanmaktadır. Bürokratik örgütlenme Alman sosyolog Max Weber tarafından geliştirilmiş bir yönetim-organizasyon modelidir. Bürokratik model o dönem için en gelişmiş örgütlenme modelidir. Bugün de yeni gelişmelere uyum sağlayarak yaygın olarak kullanılmaktadır. Bürokratik modelin ayırt edici özellikleri merkezîyetçilik, hiyerarşi, açık ve ayrıntılı kurallar, biçimsel ve kişilerden bağımsız (gayri şahsi) ilişkilerdir. Bürokrasinin etkin ve verimli bir yönetim tarzı olduğu kabul edilmektedir.
- Devletin, adalet, savunma gibi bizzat yapmak zorunda olduğu hizmetler dışında kalan kamu hizmetlerini de doğrudan üretme ve yerine getirmesi anlayışı hâkimdir. Bu yaklaşım, özellikle devletin zamanla üstlendiği sosyal amaçlı ekonomik faaliyetlerde birtakım bürokratik problemleri beraberinde getirmektedir. Devletin bu yönde bir tercihte bulunmasının nedeni en liberal ülkelerde bile özel sektörün henüz yeterince gelişmemiş ve yaygınlaşmamış olmasıdır.
- Geleneksel yaklaşım siyaset ve yönetim alanlarını birbirinden ayırmaktadır. Siyaset, yani neyin ne şekilde yapılacağına ilişkin politikaların belirlenmesi; siyasi karar vericilerin görevidir. Yönetim bu kararları yerine getirmekle sorumludur. Siyasiler gerekli düzenlemeler için çaba sarf ederken kamu idarecileri de bu düzenlemeleri uygulamaktadır (Eryılmaz, 2000: 23-24). Burada kamu yönetimi siyasi kurumların kontrolü ve denetimi altındadır ve kamu yönetimi de siyaset kurumuna karşı sorumludur.
- Kamunun özel sektörden farklı olduğu kabul edilmektedir. Bu sebeple kamu, özel sektör gibi yönetilemez.

GKY'nin temelini bürokratik yönetim anlayışı oluşturmaktadır. GKY'de bir siyasi otorite ve onun denetim ve kontrolünde bulunan hiyerarşik yapılanma esasına dayanan bir bürokrasi yer almaktadır (Ağbal, 2000: 223). Yansızlık, verimlilik ve ekonomiklik için gerekli olduğu varsayılan detaylı kurallar, biçimsellik, hiyerarşi, kariyer temelli personel düzeni, merkezîyetçilik gibi özellikler bu yönetim anlayışının ana hususlarıdır (Eren, 2001: 23).

Geleneksel kamu yönetiminin "geleneksel" olarak adlandırılmasına "yeni" olarak ifade edilen yaklaşımların ortaya çıkışı neden olmuştur. Söz konusu yeni yaklaşımlardan ilkinin yeni kamu yönetimi hareketi oluşturmaktadır. 1960 ve 1970'li yıllarda ABD'de toplumsal olayların boyutu ve etkileri

yönetimsel ve siyasal alanlara sıçramıştır. Mevcut kamu yönetiminin, yöneticilerin ve uygulamaların, toplumsal krizlere çözüm üretmede yetersiz kalması “Yeni Kamu Yönetimi Hareketi”nin (YKYH) doğuşuna yol açmıştır. Kamu yönetiminin kimlik arayışında olduğu bir dönem içerisinde Dwight Waldo ve George Frederickson, Minnowbrook konferanslarıyla ve birçok bilimsel çalışmayla kamu yönetiminin yeni bir kimlik kazanmasına doğrudan katkı sağlamışlardır.

İkinci yeni yaklaşımı yeni kamu işletmeciliği oluşturmaktadır. 1970’lerde ortaya çıkan petrol krizleri, ekonomik durgunluk ve enflasyon (stagflasyon), uluslararası ekonomik rekabette Batı’nın gerileyişi, sosyal harcamalarda 1950 ve 1960’lı yıllardaki kadar cömert davranılmasına engel olmaya başlamıştır. Sonuçta, 1980 yılında İngiltere’de iktidara gelen Margaret Thatcher ve ABD’de iktidara gelen Ronald Reagan ekonomide liberal politikalara yönelerek, yeni kamu işletmeciliği politikalarının gelişmesini sağlamışlardır. Yeni yaklaşımların amacı, kamu hizmetlerinde ekonomik etkinliği, etkililiği ve verimliliği artırmaktır. Bu amaçları gerçekleştirmek için;

- Devletin küçültülmesi, kamunun ekonomik faaliyetlerden uzaklaşması (özelleştirme),
- Örgütlerde ekonomik boyutun ve fonksiyonelliğin öne çıkarılması,
- Özel sektör uygulamalarında görülen yönetim, organizasyon, insan kaynakları gibi yeni üretim ve yönetim tekniklerinden yararlanılması eğilimi artmıştır (Delican, t.y.: 28).

Üçüncü yeni yaklaşımı ise yeni kamu hizmeti oluşturmaktadır. Yeni kamu işletmeciliği sonrası dönemde işletmeci yaklaşımı eleştiren çalışmalar içerisinde yeni kamu hizmeti (YKH) ön sıralardadır. Vatandaş merkezli bir yaklaşım olan YKH demokratik vatandaşlık ve sivil toplum benzeri kavramlarının üzerinde yoğunlaşmaktadır (Genç, 2010: 149).

2. MİNNOWBROOK KONFERANSI VE YENİ KAMU YÖNETİMİ HAREKETİ

1930’lı yıllardan sonra kamu yönetimi disiplini, Dwight Waldo tarafından geçiş dönemi olarak ifade edilmektedir. Çünkü bu yıllardan sonra kamu yönetiminin içerdiği düşünsel yapı ve öğretilerde değişiklikler yaşanmaktadır. Dwight Waldo’ya göre klasik yaklaşımlara birtakım eleştiriler getirilmiş ve artık iki dünya savaşı arasında kendisine yer edinen ortodoks yaklaşım yerini heterodoks yaklaşıma bırakmıştır (1968a: 148). II. Dünya Savaşı sırasında birçok kamu yönetimi akademisyeni idari görevlerde yer almış ve uygulamada tecrübe edinmişlerdir. Akademisyenlerin elde ettiği tecrübe artık siyaset yönetim ayrılığının terk edilmesi noktasında bir fikir birliği oluşturmaktadır (Waldo, 1955: 42). 1960’lı yılların sonlarına gelindiğinde dünyada ve Amerika’da toplumsal hareketler, değişimler ve devrimler dönemine girilmektedir. Bir yandan bilimsel ve teknolojik ilerleme devam ederken, sosyal yaşamda sorunlar, fakirlik, ırklar arası gerilimler, şiddet ve savaş bu dönemde oldukça ses getirmiştir. Waldo’ya göre bu kadar çok sorunun var olduğu bir süreçte, mevcut kamu yönetimi teori ve araçlarının bu sorunlarla baş edebilmesi mümkün değildir (1969: 103). Özellikle Amerika’daki toplumsal krizler kamu yönetimi disiplini için bir yeniye işaret etmektedir: Yeni Kamu Yönetimi Hareketi. Bu dönemin düşünsel fikirleri ve toplumsal sorunlar KYKH ile özdeşleşmiştir. 1960’lı yıllarda yaşanan gelişmeler, kamu yönetiminin kendi kendine yetmediği ve tutarlılığının tartışıldığı bir dönem olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda kamu yönetimi klasik anlayışın düşünsel değerlerinden uzaklaşmış fakat kendisine yakın bir yaklaşım da bulamamıştır. Kamu yönetimi sosyoloji, psikoloji ve işletme yönetimi gibi bilim dallarına açılarak kendisine artık bir kimlik bulma çabası içine girmiştir. Yaşanılan kimlik arama krizi, kamu yönetimini disiplin olmaktan uzaklaştırmaktadır (Waldo, 1968b: 4). 1970’li yılların başında, Waldo kamu yönetimi disiplininin bütün sosyal bilimlerden faydalanan özerk bir disiplin olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Waldo, 1966 yılında *Public Administration Review* (PAR) dergisi editörü olarak kaleme aldığı yazıda şu görüşlerini ifade etmektedir: Kamu yönetimi disiplini tek başına bir disiplin olmadığı gibi siyaset biliminin de bir alt dalı değildir. Ayrıca kamu yönetimi bir meslek değildir. Nasıl ki mühendislik,

tıp ve hukuk birçok alanı, bilimi ve uygulamayı bir araya getiriyorsa, kamu yönetimi de bu şekilde çok alanlı kapsamlı bir disiplindir (1966: 236). 1950’li yıllarda disiplinde başlayan kimlik krizi 1970’li yıllara geldiğinde halen devam etmektedir.

Dwight Waldo 3 Eylül 1968’te Minnowbrook’ta genç akademisyenleri bir araya getirerek bir konferans düzenlemiştir. Konferans amacına ulaşmış ve birçok yeni düşünce kamu yönetimi dünyasında gün yüzüne çıkma fırsatı bulmuştur. Bu yeni düşünceler Frank Marini’nin derlediği “Yeni Bir Kamu Yönetimine Doğru: Minnowbrook Bakışı” isimli kitapta Waldo’nun yazdığı önsözle birlikte yer almıştır. Waldo, sonucu “normatif teori, felsefe, toplumsal duyarlılık ve etkin olma doğrultusunda bir hareketin doğuşu” olarak görmektedir. Frederickson, Minnowbrook’un ana temalarını, “verimlilik ve ekonomi ölçütlerine toplumsal eşitlik ölçütünün eklenmesi, kamu yönetimi uygulamasına etik, dürüstlük ve sorumluluk kavramlarının girmesi, kamu yönetiminin etkinliğinin aktif ve katılımcı vatandaşlık bağlamında tanımlanması, ussal modelin doğruluğunun ve hiyerarşinin yararının ciddi bir şekilde sorgulanması ve çoğulculuğun artık geçerli tek ölçüt olmaktan çıkarılması olarak sıralamaktadır” (Frederickson, 1989: 97).

Toplumsal adalet arayışı içerisinde olan YKYH, geleneksel kamu yönetimini kurulmuş olan düzene aracılık yapmakla eleştirmektedir. Yoksulluk, ayrımcılık ve şiddet gibi konularda kamu yönetiminin etkin bir rol üstlenmesini savunmaktadır. Azınlıkların mağduriyetini gidermekte başarısız olan bir kamu yönetimi, sonunda bu azınlıkların baskı altına alınmasında kullanılmak zorunda kalacaktır (Frederickson, 1971: 311). 1960’ların sonlarıyla 1970’lerin başlarındaki siyasal ve toplumsal ortamın mevcudiyetinde ortaya çıkan YKYH, mevcut kamu yönetimi sisteminin geleneksel işleyişine ve öğretilerine eleştirel bir duruştur. Bu duruşun amacı mevcut kamu yönetimi sistemini yıkmak değil düzeltmektir (Üstüner, 2003: 599). Waldo’ya göre YKYH’nin üç ana unsuru bulunmaktadır: “müşteri odaklı bürokrasi” “katılım” ve “temsili bürokrasi.” Kamu görevlilerince müşteri odaklı bir yönetim anlayışı ve müşterilerin çıkarlarının göz önünde bulundurulması, bu noktada temsilin oluşturulması, müşteri odaklı bürokrasi yaklaşımını ifade etmektedir. Politika yapım süreçlerine dahil olmak, katılım olarak ifade edilmekte, bu noktada vatandaşların yönetime katılmasının artırılması hedeflenmektedir. Temsili bürokrasi ile kastedilen ise, vatandaşların bürokrasinin belli kademelerinde temsil edilmesidir. Waldo, YKYH’yi demokrasi ve kamu yönetimini yeni ve etkin bir biçimde özdeştirmektedir (1980: 95-96).

3. YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİ

Refah devletinin vatandaşlarını koruma ve yükümlülüklerini yerine getirme rolünün şiddetle sorgulandığı bir dönemde kendisini gösteren YKİ yaklaşımı, özel sektörde denenmiş ve test edilmiş yönetim tekniklerini kullanarak, kamu sektörünün dönüşümüne yardımcı olan en yeni küresel organizasyon teorisini temsil etmektedir (Matei ve Flogaitis, 2011). Yönetimin katı, hiyerarşik ve hantal yapısının esnetilmesi ve piyasa mekanizmaları ile tanışması yolundaki adımlar; yetki devri, kamu-özel ortaklığı, sözleşme yoluyla hizmet alımı, deregülasyon ve özelleştirme olarak tasnif edilebilir (Tuncer ve Usta, 2013: 186). Hood (1995)’a göre YKİ kamu sektörünün piyasadan ödünç alınan uygulamalarla daha çok özel işletme gibi olma hareketidir. YKİ sadece bir araç ve yöntem koleksiyonu değildir, aynı zamanda kamu örgütsel ortamına teknokratik ideolojiyi de getirmektedir (Edwards, 1998). Ortak düzenleyici mekanizmalar, verimliliğin artırılmasını, kamu harcamalarının azaltılmasını ve performansla ilgili yöntemlerin oluşturulmasını da içermektedir. (Lapsley 2009: 19).

YKİ, ABD’de ortaya çıkmış ve İngiltere, Avustralya ve özellikle Yeni Zelanda’ya ve ardından İskandinavya ve Kıta Avrupa’ya yayılmıştır. Dünya çapında büyüyen bir yönetim devriminin parçası olarak görülen ve piyasa ekonomisinin devlet düzenlemesinden daha verimli olduğu neoliberal ideolojiden beslenen YKİ, uygulama pratikleri konusunda farklılaşsa da birçok ülke tarafından uygulanmıştır (Turner, 2008).

YKİ paradigması, 1970'lerde kamu sektöründe yaygın olan katı bürokratikleştirilmiş uygulamalara sözde bir "cevap" olarak başlatılmıştır (Stoker, 2006). Birleşik Krallık'ta klasik kamu yönetimi ve bürokratik paradigma, IMF'nin gözetimi altında ülkenin kamu sektörüne reformlar yoluyla bir müdahalenin organize edildiği 1970'lerin sonuna kadar değişmeden varlığını sürdürmüştü; 1980'li yıllardan itibaren ise İngiltere ve ABD'de yeni bir yaklaşım tartışılmaya ve ön plana çıkmaya başlamıştır. Mali kriz, enflasyonist durgunluk, petrol krizi, uzun süreli işsizlik ve devletin bir kurum olarak vatandaşlarına koruma sağlama konusundaki başarısızlığı, hükümetleri etkilemiş ve halk tarafından kurumların varlığı sorgulanmaya başlanmıştır (Olssen, 2009). Vatandaşlar, kamu hizmetleri ve faydaları için vergi olarak ödedikleri paranın iadesini isteyerek tepkilerini dile getirmeye başlamıştır; (Borins, 2002) protestoları halkın devlete olan güvenini azaltan bir dizi skandal ve kamu hizmetlerinde dramatik başarısızlıklar izlemiştir (Ackroyd vd., 2007). Artık verimsiz bir mekanizma olarak görülen Keynesyen refah devleti tartışılmaktadır.

Friedman, Hayek ve ABD'deki kamu tercihi teorisyenleri gibi neoliberalizm teorisyenleri tarafından desteklenen ve yayılan yeni bir ideoloji, geleneksel kamu yönetimine meydan okumaya başlamaktadır (Harvey, 2007). Bir yanda kamu sektöründe hantal, uyusuk ve yaratıcılığın önüne geçen bir bürokrasi, diğer yanda özel sektörde bir değişim ve üretkenlik havası esmekteydi (Savoie, 2006). Bu bakış açısıyla yönetim paradigmasını bir sektörden diğerine kopyalama çabaları mantıklı ve potansiyel olarak uygulanabilir görünmekteydi.

Kuşkusuz, uygulanabilirliği sağlayacak politikalar, o dönemin en güçlü iki muhafazakâr liderinin elindeydi. Okyanusun bir tarafında Ronald Reagan, diğer tarafında Margaret Thatcher, kamu sektörünü canlandırmak ve kamu hizmetlerini reorganize etmek, piyasa modellerini önermek ve kullanmaya başlamayı sağlamak için doğru öncüler olarak görünmekteydi. İşin püf noktası, verimliliği artırmak ve kamu bütçelerini azaltmak değilse de en azından korumaktır (Klein, 2010). Bazı yorumcular iki politikacının YKİ'nin ideolojisini siyasi propaganda ve halkın güvenini kazanmanın bir aracı olarak kullandıklarını ileri sürmüşlerdir (Haque, 2004; Savoie 2006). Amaç ne olursa olsun o dönemden itibaren dünya sosyo-ekonomik açıdan değişmeye başlamıştır.

Aucoin (1990) YKİ yaklaşımının, ekonomilerin küreselleşmesi ile örtüştüğüne işaret etmektedir. Benzer şekilde, Osborne ve Gaebler (1992) YKİ'ni, verimsizlikten girişimci ruha geçişin temeli olarak ihtiyaç duyulan küresel bir paradigma olarak tanımlamaktadır. Thatcher (1993) verimli bir şekilde reform yapmak için kamu harcamalarını azaltarak kamu sektörünü küçültme ihtiyacının altını çizmiştir. YKİ'nin kamu sektörünün sorunlarıyla savaşıma vizyonu, Reagan'ın israfa karşı bir savaş başlatma vizyonu ile örtüşmekte ve kamu sektöründe değişiklik ihtiyacını ifade etmektedir (Osborne ve McLaughling, 2002; Lynn, 2006). Bu süreçte Weberci kamu bürokratik modeli, daha neoliberal, tüketici ve piyasa odaklı bir çerçeveye doğru ilerlemeye başlamıştır (Haque, 2004).

Süreç odaklı bir organizasyonun yerini yavaş yavaş, özel sektör yönetim tekniklerini uygulayan ve hayatta kalabilmek için piyasa rekabetine cevap vermeye çalışan, sonuç odaklı bir kamu işletmesi almaktadır. YKİ değişimi sorunsuz bir şekilde sağlamanın en iyi yolu değildi, hatta daha ötesinde, tehdit edici bir paradigma gibi görünüyordu. Bununla birlikte, 1970'lerdeki krizden sonra yavaş yavaş tarihsel bir değişim yaşanmaya başlamıştır. YKİ, esas olarak, devlet kontrolünden serbest piyasa ekonomisine giden dönüşüm ile karakterize edilmiştir. Finansal krize ve verimsiz, esnek olmayan organizasyonlara tepki olarak radikal bir reform dalgası ortaya çıkmış (Pollitt, 2002); teknolojik gelişmeler (bilgi teknolojileri, ulaşım, iletişim vb.) pazarın koşulları, müşteri profilindeki değişimler ve diğer faktörler, kuruluşları esneklik kazanmaya itmiş ve YKİ evrensel uygulanabilirliği olan yeni bir reform teorisi olarak ortaya çıkmıştır (Radcliffe ve Dent, 2005). Buradaki can alıcı nokta, YKİ'nin bir dizi araç ve yöntem sağlaması ve tek bir seçeneği temsil etmemesidir. Pollitt vd. (2007) bunu belirli ürünleri satın alabileceğiniz bir mağazaya benzetmektedir. Kaboolian (1998: 88) önceki kamu işletmeciliğinin tekrarı

olarak değerlendirerek “eski şışede yeni şarap” benzetmesini kullanmıştır. Ömürgönülşen ve Zengin (2003: 34) ise mucizevi bir iksir değil fakat umut vaat eden bir paradigma olarak nitelemiştir.

Bir yönetsel paradigma olarak başlangıcından itibaren YKİ, bürokratik ve zaman alıcı süreçlerden kaçınmak için, organizasyonlarda uygulamaları hedef odaklılık, rekabet, performans değerlendirme, kapsamlı takipler ve seçim özgürlüğünün üzerine inşa etmekle ilgilenmiştir (Almqvist ve Skoog, 2006). YKİ'nin arkasındaki ana ilkeleri kategorize eden ve tanımlayan ilk eser, ilk teorisyenlerden biri olan Christopher Hood'un "Her Mevsim İçin Bir Kamu Yönetimi" (1991) isimli makalesidir. Onun modeli özellikle YKİ'nin pratik boyutlarını tanımlamada faydalıdır ve bu açıdan kamu sektörü reformlarının değerlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Özetle, YKİ'nin yedi boyutu şunlardır:

- Kaynak kullanımında disiplin ve tutumluluk vurgusu,
- Ürün/proje etrafında eşgüdümlü birimler kurulması,
- Kamu sektöründe rekabet,
- Özel sektör yönetim uygulamaları,
- Profesyonel yönetime geçiş,
- Merkeziyetçi bürokrasinin kırılması, esnek personel yönetimi,
- Ölçülebilir performans standartları (Hood, 1991).

Ferlie vd. (1996) YKİ'yi dört ilke üzerinde tanımlar: Verimlilik güdüsü, küçülme ile âdem-i merkeziyetçilik, mükemmellik arayışı ve kamu hizmeti yönelimi. Aşağıda genel olarak YKİ ilkeleri beş grupta özetlenmektedir. Bunlar;

i- Âdem-i Merkeziyetçilik: Bu ilke örgütsel sürecin kilit bir bileşeni olduğundan, odak noktasına yetki devrini yerleştirmektedir. YKİ'nin bu yönü, bürokratik prosedürleri ortadan kaldırmak ve kamu kuruluşlarını esnek ve yönetsel olarak özerk işletmelere dönüştürmekle ilgilidir. Buradaki temel düşünce, hükümeti geri plana alarak ve bunun yerine yetkiyi yerel makamlara devrederek karar verme sürecini hızlandırmaktır (Klein 2010, Ormond ve Loffler, 1998).

ii- Müşteri Odaklılık: Parker ve Dent işletmelerin, tüketiciyi örgütsel hedeflerin odağı haline getirdiğini iddia etmektedir (1996: 335). Müşteri ihtiyaçları ve hizmet kalitesi, kamu veya özel her örgütün merkezinde yer almaktadır. Aberbach ve Christensen (2005) kamu kuruluşlarının, kamu ihtiyaçlarını karşılamaşının “müşteri egemenliği”ne dayandığını ifade etmektedirler.

iii- Maliyet Azaltma: YKİ'nin en belirgin yönlerinden birini maliyet azaltma temsil etmektedir. Bolton (2002: 131)'un ifadesine göre finansal verimlilik hedefi, yönetim reformunun merkezinde yer almaktadır. Bu tür bir verimliliği sağlamak için yöneticiler genellikle bütçe kontrolleri, dış kaynak kullanımı, hizmetlerin özelleştirilmesi gibi teknikleri denemektedirler. Bu uygulamalar maliye politikalarının sürdürülebilirliği, hesap verebilirlik ve şeffaflık için daha güçlü bir temel sağlamaktadır (Torres, 2004).

iv- Dış Kaynak Kullanımı: Faydaları kamu sektöründe rekabetçi davranışın teşvik edilmesini ve geliştirilmesini içerdiğinden, özel olarak anılmayı hak eden bir YKİ unsuru da dış kaynak kullanımıdır. Genellikle karşılıklı yarar sağlamak amacıyla kamu ve özel sektör ortaklıklarını ifade etmektedir. Çalışmalar, bu uygulama kullanılarak kamu maliyetlerinin %20 oranında azaltılabileceğini göstermektedir (Ormond ve Loffler, 1998).

v- Performans Deęerlendirmesi: Performans değerlendirmesi, iyi performans standartlarını belirleyen, çıktıları ölçen, değerlendiren ve başarı için ödülleri ve başarısızlık için yaptırımları yöneten bir YKİ unsurudur. Pollitt ve Bouckaert (2000)'e göre bu yaklaşım, reform için kullanılan araçlar açısından uluslararası bir yakınlaşmayı yansıtmaktadır. Performans yönetimi, reformları değerlendirme ve kamu örgütlerini modernleştirme açısından önemli bir uygulamadır (Durst ve Newell, 1999).

Yönetim kültürü, YKİ'nin temelinde yer alır. Önerilen tüm reformlar, uygun kurumsal değerlerle birlikte doğru kültürle desteklenmedikçe, uygulanabilir değildir. Yöneticiler, sorunları çözmek ve verimliliği sağlamak için en uygun kişiler olduğundan, onları değişimden sorumlu ajanlar konumuna yükselten güç ve sorumluluklara sahiptir (Diefenbach, 2009). Kamu sektöründeki değişim, yeni yönetim uygulamalarını ve çıktı hedeflerinin oluşturulmasını gerektirdiğinden politika uygulamasından daha çok, yönetsel becerilere önem verilmektedir (Schimank, 2005). Bu kapsamda Cleveland (2000) iyi performansın ancak yöneticilerin, yönetmekte özgür olmaları durumunda elde edilebileceğini savunmaktadır.

Şimdiye kadar literatür taraması, YKİ'nin, 1980'lere pratik ve ideoloji olarak güçlü bir giriş yaptığını açıkça ortaya koymaktadır. Piyasa ideolojisi söyleminin baskın konu haline gelmesi ve daha sonra kamu hizmeti sunumunun verimsizliğinin reforma konu edilmesine yönelik politikaların demirlendiği platform haline gelmesi, o dönemin önemli siyasi değişiminin bir parçası olarak görülmektedir (Lapsley, 1994). YKİ aynı zamanda neoliberal ideolojiyle güçlü bir şekilde ilişkilendirilmiştir. Harvey (2005: 2)'e göre neoliberalizm, her şeyden önce güçlü özel mülkiyet hakları, serbest piyasa ve serbest ticaret ile karakterize edilen kurumsal bir çerçeve içinde, bireysel girişimcilik özgürlüklerini ve becerilerini özgürleştirerek, insan refahının en iyi şekilde geliştirilebileceğini öne süren bir politik ekonomik pratikler teorisidir. Devletin rolü, bu tür uygulamalara uygun kurumsal bir çerçeve oluşturmak ve korumaktır.

Bu okumalar aracılığıyla YKİ'nin 1980'lerde Thatcher ve Reagan ittifakının da desteklediği gibi, daha fazla refah ve verimlilik için yeni bir dünya paradigması olarak tanıtıldığı bir dönemde ortaya çıkan, neoliberal bir ideolojiyi temsil ettiği belirlenmiştir. Bu paradigma özel sektör deneyiminden alınan yönetsel değerleri teşvik etmektedir ve yöneticilere, kamu kuruluşlarını yönlendirme gücü vermektedir. YKİ literatürü, YKİ'nin kamu reformu için optimal bir çözüm olduğunu düşünmenin yanıltıcı olduğu üzerinde yoğunlaşmaktadır. 1980'lerde Birleşik Krallık ve ABD'de meydana gelen şiddetli ekonomik gerilemeler ve daha yakın tarihli küresel kriz, YKİ'nin evrensel bir reform çaresi olarak çok da başarılı olmadığını göstermektedir. Ayrıca Connell, Fawcett ve Meagher (2009) YKİ'nin gerçek bir olumlu etkisinin olmadığını, aksine çok sayıda eleştiri olduğuna işaret etmektedir. Örneğin Minoque (2001) yönetsel bağımsızlığın kamuyu, hesap verebilirlik açısından sıkıntıya soktuğunu ve yolsuzluğa doğru ittiğini ifade etmektedir. Kamu kurumlarına tanınan özerkliğin koordinasyonu engellediği, ulusal politikaların belirlenmesini güçleştirdiği ve kamu çıkarını arka plana ittiğine de dikkat çekilmekte ve YKİ farklı boyutları ile eleştirilmektedir (Aykaç vd., 2003: 173).

4. YENİ KAMU HİZMETİ VE SONRASI

YKİ sonrası dönemde işletmeci yaklaşımı eleştiren çalışmalar içerisinde yeni kamu hizmeti (YKH) ön sıralardadır. Vatandaş merkezli bir yaklaşım olan YKH, demokratik vatandaşlık ve sivil toplum benzeri kavramlarının üzerinde yoğunlaşmaktadır. Kamu yararı, YKH'ne göre, bir ürün değil, bir amaç olmalı, stratejik düşünce yerleşmeli ve demokratik ilkelerle hareket edilmeli, hizmet vatandaşa aktarılmalı, yalnızca verimlilik üzerine odaklanılmamalı, insana da değer verilmelidir (Genç, 2015: 129).

4.1. Yeni Kamu İşletmeciliğinden Yeni Kamu Hizmetine Geçiş

YKİ, kamu tercihi teorisi ve ekonomik yaklaşım bağlamında birtakım önerilerde bulunmuştur. YKH, kamunun sorumluluğunu demokratik ve sosyal unsurlar üzerinde temellendirmektedir. Kamu yararı en üstün değer olarak görülmekte ve kamu, özel ve sivil toplum örgütleri bağlamında farklı çıkarılara önem verilmektedir. Kamu personelinin, siyasi ve kanuni sorumluluklarının haricinde topluma, vatandaşlara, bunların taleplerine duyarlı olması beklenmektedir. YKİ, özelleştirme, performans

ölçümü, müşteri hizmetleri gibi konular ile, YKH ise demokratik idealler ve haklar ile ilgilenmektedir (Genç, 2010: 149).

Denhardt ve Denhardt (2000) tarafından ortaya atılan YKH önermesi, kamu yöneticisini bir kamu örgütü içinde, hizmet sunumunun bir aracı olarak değil, kamu hizmetlerinin arabulucusu olarak tasavvur etmektedir. Bu şekilde YKH, kamu yönetimi faaliyetlerinin birincil odak noktasının kurum içindeki verimlilikten ziyade vatandaşların hizmetlere yönelik taleplerinin karşılanması olması gerektiğini varsaymaktadır. Bu yaklaşımla, klasik kamu yönetimi arasındaki fark, ikincisinde vatandaşların bürokrasiye olan bağlantısının seçilmiş görevliler aracılığıyla dolaylı olmasıdır (Bourgon, 2007). YKH göre, vatandaşlar artık sadece hizmetlerin alıcısı değil, alınan hizmetleri talep eden ve bilgi verendir (Jos ve Tompkins, 2009).

Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı, Yeni Kamu Yönetimi Hareketi (YKYH) içinde yer alan ana konulardan biridir. KYH, 1960 ve 70'li yıllarda ABD'de hem yerel kamu hizmetlerinde gereksiz federal müdahaleyi, hem de vatandaşın kamu politikalarının hazırlanma sürecine katılımındaki önemli düşüşün sonuçlarını eleştirmekle dikkati çekmiştir (Genç, 2010).

YKYH, ortaya çıkışı itibarıyla hem teoriden hem de kamu yöneticilerinin yenilikçi uygulamalarından etkilenmiştir. Kamu yönetiminde eşitlik ve etkinlik yanında, sosyal adaleti öneren, pozitifizmi reddeden, kapitalizm-demokrasi çatışması üzerinde duran, kamu yönetiminin teori kadar güncel sorunlarla da ilgilenmesi gerektiğini savunan, siyaset-yönetim ayrımına karşı çıkan, katılım ve temsilin önemine vurgu yapan KYH, D.Waldo, G.Fredericson, M.Harmon, S. Wolin, J. Raws'un fikirlerinden beslenmiştir (Denhardt ve Denhardt 2000: 552).

YKH'nin oluşmasında demokratik vatandaşlık, sivil toplum, örgütsel hümanizm, postmodernizm katkı sağlayan kavramlardır. Öte yandan Bryson, Crosby ve Bloomberg (2014); Wichowsky ve Moynihan (2008) gibi bazı yazarlar kamu değeri ve YKH kuramlarını, her ikisinin de devletin aktif vatandaşlığı cesaretlendirmesi ve böylelikle sosyal sermaye, siyasi katılım, vatandaşlar arasındaki aidiyet duygusunu artırmasını savunmalarından dolayı aynı kategoride değerlendirmişlerdir (Hergüner, 2019: 12).

YKH'yi eleştiren çalışmaların artmaya başladığı dönemde, KYH'nin kamu hizmeti kavramından yola çıkarak, Denhardt ve Denhardt "Yeni Kamu Hizmeti" olarak adlandırdıkları bu alternatif normatif modelle, kamu yönetimi alanında daha önce geliştirilen yaklaşımların güçlü ve zayıf yönlerinden hareket ederek yeni bir yaklaşım önermiş ve kavramsal bir model ortaya koymaya çalışmışlardır. 2000 yılında PAR dergisinde yayınlanan makaleleri ve ardından 2011 yılında yayımladıkları aynı adlı kitaplarında, Janet ve Robert Denhardt, YKH konusunda bir dizi ideal ilkeler seti önermişlerdir. Bu ideal ilkeler ve ilişkili uygulamalar demokratik kurallar ve bürokrasinin idaresinde vatandaş katılımına vurgu yapmaktadır. Bu modelle, yazarlar bir yandan YKH'ne bir alternatif önerirken, kamu hizmetinin özü, yönetim içinde yönetimin rolü, bürokrasiyi kuşatan değerler, etkinlik, eşitlik, hesap verebilirlik gibi kavramları yeniden tanımlamaktadır. Bu ilkeler setini geliştirirken yazarların amacı YKH retoriğine geleneksel ve demokratik perspektifi kazandırmak, devletin işletmeler gibi yönetilmesi fikrini kırmaktır (Denhardt ve Denhardt, 2015).

Teori, demokratik vatandaşlık, sivil toplum, örgütsel hümanizm ve postmodern kamu yönetimi kuramlarına dayanmaktadır. Denhardt'lara göre, YKH'nin önemi demokrasi teorisinden gelmektedir. Kamu görevlileri müşteriye değil, demokrasiye hizmet etmektedir. Hükümetin rolü ise hizmet etmek, müzakere etmek, vatandaşlar arasında işbirliğini tesis etmektir. YKH, YKH ile yer değiştirmelidir. YKH'nde hükümetin rolü hizmet etmektir. YKH, YKH yaklaşımında vatandaşın müşteriye indirgemelerini eleştirmekte; yöneticilerin vatandaşlara ihtiyacı olduğunu, onların müşteri değil, otoriteyi paylaşan, kontrol eden ve işbirliği için gerekli aktörler olarak görmekte, YKH'nde olduğu gibi yüksek verimliliği

amaçlamak yerine güven ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilir olmayı savunmaktadır (Muliawaty, D., Si ve Muliawaty, L., 2019).

YKH anlayışını şekillendiren Denhardt ve Denhardt (2003: 42-43) kamu yöneticileri ve çalışanlarına yönelik görüş ve önerilerini yedi ana başlık altında toplamaktadır: (Akt.: Hergüner, 2019: 121-122)

i. Müşterilere değil vatandaşlara hizmet etme düşüncesi: Kamu yararı, bireylerin kişisel çıkarlarının toplamının değil, toplumun ortak değerleriyle ilgili oluşan diyalogun bir sonucudur. Bu nedenle, kamu görevlileri "müşterilerin" isteklerinden ziyade devlet ve vatandaş arasında ve ayrıca vatandaşların kendi aralarında güven ve işbirliği temelli bir ilişki oluşturmaya öncelik verirler.

ii. Kamu yararını arama düşüncesi: Kamu yöneticileri, kolektif ve herkesçe paylaşılan bir kamu yararı fikrinin oluşturulmasına katkıda bulunmak zorundadırlar. Amaç, bireysel tercihlerle şekillenen çabuk çözümler bulmak değil, paylaşılan fayda ve sorumluluğun ortaya çıkarılmasıdır.

iii. Girişimcilik yerine vatandaşlık kavramının öne çıkarılması: Kamu yararı, kamunun parasını kendi parası olarak gören girişimci yöneticilerden ziyade, toplumu ileri götürmeye hevesli kamu çalışanları ve vatandaşlar tarafından sağlanabilir.

iv. Stratejik düşünüp, demokratik olarak hareket etme fikri: Kamunun ihtiyaçlarını karşılamaya dönük politika ve programlar sadece kolektif çaba ve işbirliği süreçleri sayesinde etkin bir şekilde hayata geçirilebilir.

v. Hesap verebilirliğin basit bir şey olmadığını bilmek: Kamu çalışanları sadece mâli hesap verebilirlik anlayışının ötesine geçerek yasalara, toplum değerlerine, genel kabul görmüş siyasi normlara, mesleki standartlara ve vatandaşın haklarına azami dikkat göstererek görevlerini yerine getirmelidir.

vi. Dümen tutmak yerine hizmet etmek fikri: Kamu görevlileri, toplumu kontrol edip yön vermek yerine, vatandaşlara ortak çıkarlarını belirlemek ve bunları ifade etmek için, değerler ve normlar temelinde yardım etmelidirler.

vii. Yalnızca iş veriminin değil halkın öne çıkarılması: Kamu kurumları ve içinde yer aldıkları ağlar, tüm insanlara saygı ve işbirliği süreçleri temelinde işletildikleri zaman uzun vadede daha başarılı olurlar.

Buna göre, kamu yararını gerçekleştirmede müzakere ve işbirliğini sağlayan farklı diyalog yöntemleri aracılığıyla vatandaş katılımını sağlamanın önemli bir rolü vardır. Ancak bu şekilde toplum olma ruhunun ve demokrasinin gelişmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir.

YKH yaklaşımı kamu örgütleri için hizmet sağlayıcı bir araç olmak yerine kamu yöneticisine kamu hizmetinin sağlanmasında bir hakem veya tedarikçi rolü önermektedir. Bu şekilde YKH, temel vurgusunu kamu kurumlarının verimliliği yerine vatandaşların taleplerinin karşılanması üzerine yapmaktadır. YKH'de vatandaşlar geleneksel demokratik teoriye göre basit şekilde hizmetin alıcısı değil, hizmeti talep eden ve alandır. YKH'den beklenenler, bireysel tercihleri dikkate almadan eksik kalacaktır. Kamu tercihi teorisi ve ekonomik yaklaşım çerçevesinde öneriler getiren YKİ'ye karşı YKH kamunun sorumluluğunu demokratik ve sosyal kriterler üzerine inşa etmektedir. Kamu yararı tek üstün değerdir ve farklı çıkarların bir araya gelmesi ile oluşur; kamu, özel ve sivil toplum örgütleri arasındaki ortak ihtiyaçlarını karşılayan bir koalisyonu ifade etmektedir. Hesap verebilirlik bu anlayış içine yerleştirilir, kamu görevlilerinin sadece yasal ve siyasal sorumluluk sahibi olması değil, bunun yanında topluma, siyasi kurallara, profesyonel kurallara, vatandaşın talep ve çıkarlarına da duyarlı olması gerektiğini anlatmaktadır. YKİ, özelleştirme, performans ölçümü, müşteri hizmetleri üzerinde

odaklanırken YKH demokratik idealler ve haklar temelinden beslenmektedir (Denhardt ve Denhardt, 2001: 393).

4.2. Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı ve Sonrası

YKHY'ndan sonra en çok konuşulan kavram yönetim olmuştur. YKH'nin yönetişimin zemini olmasında ve yönetişimin YKH'ye göre daha popüler hale gelmesi ve uygulama alanı kazanmasında daha kolay anlaşılır bir teorik çerçeveye ve ilkelere sahip olması, Birleşmiş Milletler, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü, Dünya Bankası gibi uluslararası örgütlerin yönetim yaklaşımını benimsemesi ve uygulaması, yönetişimin siyasete önem vermesi ve vurgu yapması; sivil toplumu üçüncü güç olarak konumlandırmasının yanında "yeni" kelimesi ile başlayan yaklaşımların çokça kullanılmasının neden olduğu eskime sebep olarak gösterilmektedir (Ayhan ve Önder, 2017: 44). YKH yaklaşımını ve eleştirilerini takip eden dönemde literatürde tartışılan, kamu yönetiminde "üçüncü dalga" olarak adlandırılan bir başka yaklaşım ise "new public governance-yeni kamu yönetişimi" olmaktadır. Yaklaşım, kamu yönetimi için yönetim ve işletmecilikten daha geniş, kapsamlı ve bütünleşmiş bir çalışma ve uygulama alanı sunma ve alternatif bir söylem geliştirme iddiasındadır. Runya, Qigui ve Wei (2015: 13-14)'e göre yeni kamu yönetişimi yaklaşımının altı unsuru bulunmaktadır.

- Bunlardan ilki, gücün dağıtılmasıdır. Yeni kamu yönetişimi yaklaşımına göre, kamusal sorunların çözümünde piyasanın ve toplumdaki diğer kuruluşların da hükümetin yanında yönetime katılma hakkı vardır. Yönetme yetkisinin paylaşımı demokrasinin esas unsurudur.
- İkinci olarak, Yeni kamu yönetişimi yönetimin koordinasyonu konusuna vurgu yapmaktadır. Uzun yıllardır hükümet/yürütme, kamu politikalarının formülasyonu ve uygulanmasında kamu yönetiminin merkezi olarak görülmektedir. Yöneticiler ve halk müzakere etmeli ve konsensusa ulaşmaya çalışmalıdır. Hükümet devamlı olarak koordinasyon rolünü geliştirmelidir ve farklı talepleri daha tatmin edici biçimde karşılamalı, karmaşık sosyal sorunların çözümü için her alandan güç sağlamalıdır.
- Yeni kamu yönetişimi, tek yönlü geleneksel yönetimden de piyasa yönelimli yeni kamu işletmeciliğinden de farklıdır. Yeni kamu yönetişimi, sosyal örgütler ve bireylerden oluşan karmaşık ağlardan oluşmaktadır. Bu ağların üyeleri hükümet, piyasa, toplum, kamu örgütleri, vatandaşlar vb. kapsamaktadır. Bunlardan her biri formel ve informel kurallarla birbirini sınırlar, yeni kamu yönetişimini şekillendirir. Tüm bu ağ bağları oluşturan üyeler arasında bir tür sosyal işbirliği gelişmekte ve zaman içinde düzenli/sabit hale gelmektedir.
- Dördüncü olarak, yönetim ağları kaynakların değişimine dayanır. Yeni kamu yönetişimine göre, kamu mal ve hizmet ağları kendi üyelerine değiş tokuş yapabilecekleri para, bilgi ve teknolojiyi içeren sosyal kaynak sağlar. Yeni kamu yönetişimi, kamunun yönetsel gücünü farklı gruplara paylaştıran bir mekanizmadır.
- Ağ bağ, sözleşmenin güven ve istikrarına bağlıdır. Yeni kamu yönetişimi verimli kurallar ve sistemlere değil, kamu yönetişimini daha esnek ve değişime açık hale getiren yönetim ağlarına dayanır.
- Altıncısı, sosyal kamu örgütlerinin rolünün değeridir. Yeni kamu işletmeciliği, kamu sektörünün çıktıları ve sonuçlarına önem verir, vatandaş müşteri olarak görür ve kamu hizmetlerinin sağlanmasında piyasaya önem verirken, yeni kamu yönetişimi kamu hizmetinin vatandaş ve kamu yararına hizmetini esas alır. Değer, kamu örgütlerindedir. Kamu kurumları sosyal sorunların gönüllü katılımı ile çözümüne dayanır.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kamu yönetimi ekonomik, sosyolojik, teknolojik ve bilimsel olmak üzere birçok bilimsel disiplinden, yeniliklerden etkilenmekte ve aynı zamanda diğer disiplinlerle çapraşık yapıda gelişmektedir. Kendisini sürekli güncellemek zorunda kalan bir disiplindir. Bu çalışmada da disiplinin kendini sorguladığı, kendisine kimlik aradığı, ideolojilerden, toplumsal ve ekonomik krizlerden

etkilenecek evrildiği, her seferinde “yeni” ön ekini kullanarak yeniden farklı formülasyonlarla ortaya çıktığı bir süreç incelenmiştir.

Yeni kamu yönetimi hareketinin canlandırılmak istendiği bir dönem olan 1988 yılında düzenlenen Minnowbrook-II konferansı, yeni sağ ideolojinin döneme egemen olması nedeniyle istenildiği gibi sonuçlanmamıştır. GKY anlayışının hâkim olduğu dönemde, uygulanan refah devleti politikalarının, kamu harcamalarını artırması ve devletin faaliyet alanlarını genişletmesi, beraberinde kamu sektörünün etkinliği ve verimliliği tartışmalarını başlatmıştır. Bu şartlarda ortaya çıkan YKİ kavramsal olarak 1980’lerden sonra kamu sektöründe gerçekleştirilen reform hareketlerini belli bir çerçevede değerlendirmek için kullanılmaya başlanmıştır. YKİ anlayışı, geleneksel yönetim anlayışından farklı fikirler, düşünceler ve yöntemler ileri sürmüştür. Köken olarak Anglo-Sakson ülkelere dayanmakta olan bu hareket, neoliberal politikalarından ve kamu tercihi teorisinden oldukça fazla etkilenmiştir. YKİ anlayışının dünya genelinde yayılması ise, Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü, Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların etkisi ile gerçekleşmiştir. Yeni kamu hizmeti, kamu yönetimi alanında yaşanan dönüşümü açıklamaya çalışan, YKYH’nden etkilenen, bunu yaparken yeni yaklaşımların, özellikle de YKİ’nin eleştirisi üzerine inşa edilmeye çalışılan bir yaklaşım olarak dikkat çekmektedir. Teorik perspektiften YKH, geleneksel ve işletmecilik yaklaşımına önemli bir alternatif sunmaktadır. Alternatiftir, çünkü teorik açıklamalara ve pratik yeniliklere dayanmaktadır. Normatif model olmasının sonucu olarak diğer modellerle karşılaştırılabilir.

YKH, YKYH’ye benzer özellikler göstermekte ve kısmen de olsa devamı gibi görünmektedir. Bu iki yaklaşım da işletmeci anlayışı eleştirir, kamu yararına ulaşmak için çaba sarf eder ve müşteriye değil vatandaşa hizmet etmeye odaklanır. YKİ’de reformlar her ne kadar yeni olarak adlandırılrsa da bu durum GKY’ye göre yeni olarak değerlendirilebilir. YKİ sonrası artık yeni olan ise, holizm, dijitalleşme, işbirliği gibi eğilimlerdir. Bilimsel ve teknolojik ilerlemeler, ideolojiler, ekonomik, siyasi ve toplumsal dönüşümler, kamu yönetimi biliminin gelişmesi ve kendisini bir başka ‘yeni’nin içerisinde bulması için kaçınılmaz koşullardır.

Etik Beyan

“Yeni Kamu (Yönetimi, İşletmeciliği, Hizmeti)” başlıklı çalışmasının yazılması ve yayınlanması süreçlerinde Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına riayet edilmiş ve çalışma için elde edilen verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki yazarların tümü çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai halini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

- Aberbach, J. ve Christensen, T. (2005). Citizens And Consumers. *Public Management Review*, 7(2), 225-246.
- Ackroyd, S., Kirkpatrick, I. ve Walker, R. (2007). Public Management Reform In The Uk And Its Consequences For Professional Organisation: A Comparative Analysis. *Public Administration*, 85 (1), 9-26.
- Ağbal, N. (2000). Public Administration Theory and International Trends. *Türk İdare Dergisi*, 72(428), 223-225.

- Bilici, G. & Pekküçükşen, Ş. (2022). Yeni Kamu (Yönetimi, İşletmeciliği, Hizmeti). *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 655-669.
- Almqvist, R. ve Skoog, M. (2006). Management Control Transformations: Change Mechanisms And Their Constant Impact On Management Control Systems. *Journal of Human Resource Costing and Accounting*, 10(3), 132-154.
- Aucoin, P. (1990). Administrative Reform In Public Management: Paradigms, Principles And Pendulums. *Governance*, 3(2), 115-137.
- Ayhan, E. ve Önder, M. (2017). Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı: Yönetişime Açılan Bir Kapı. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 3(2), 19-48.
- Aykaç, B., Yayman, H. ve Özer A. (2003). Türkiye’de İdari Reform Hareketlerinin Eleştirel Bir Tahlili. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 153-179.
- Bolton, S. (2002). Consumer As King In The NHS. *The International Journal of Public Sector Management*, 15(2), 129-139.
- Borins, S. (2002). New Public Management, North American Style. McLaughlin, K., Osborne, S. and Ferlie, E. (Ed.), *The New Public Management: Current Trends and Future Prospects içinde*, (ss. 181-194). New York: Routledge.
- Bourgon, J. (2007). New Directions For Public Administration: Serving Beyond The Predictable. *Public Policy and Administration*, 24(3), 309-330.
- Bryson, J. M., Crosby, B. C. ve Bloomberg, L. (2014). Public Value Governance: Moving Beyond Traditional Public Administration and The New Public Management. *Public Administration Review*, 74(4), 445-456.
- Christensen, T. ve Lægreid, P. (2002). New Public Management: Puzzles of Democracy and The Influence of Citizens. *The Journal of Political Philosophy*, 10(3), 267-295.
- Cleveland, H. (2000). The Future Is Uncentralised. *Public Administration Review*, 60(4), 293-297.
- Connell, R., Fawcett, B. ve Meagher, G. (2009). Neoliberalism, New Public Management and The Human Service Professions. *Journal of Sociology*, 45(4), 331-338.
- Delican, M. *Kamu yönetimi ders notları* [PDF Belgesi]. Ders Notları Çevrimiçi Web Sitesi: https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/21_22_Guz/kamu_yonetimi/index.html adresinden 12.05.2022 tarihinde erişildi.
- Denhardt, R. B., ve Denhardt, J. V. (2000). The New Public Service: Serving Rather Than Steering. *Public Administration Review*, 60(6), 549-559.
- Denhardt, R. B., ve Denhardt, J. V. (2001). The New Public Service: Putting Democracy First. *National Civic Review*, 90(4), 391-401.
- Denhardt, J. V., ve Denhardt, R. B. (2015). The New Public Service Revisited. *Public Administration Review*, 75(5), 664-672.
- Diefenbach, T. (2009). The Ideological Use of New Public Management Concepts During Organisational Change Initiatives. Todnem R. ve Macleod C. (Ed.) *Managing Organisational Change in Public Services: International Issues, Challenges and Cases içinde* (ss. 58-73). London: Routledge.
- Durst, S. ve Newell, C. (1999). Better, Faster, Stronger Government Reinvention In The 1990s. *American Review of Public Administration*, 29(1), 61-75.
- Edwards, J. (1998). Managerial Influences In Public Administration. *International Journal of Organisational Theory and Behaviour*, 1(4), 553-583.

- Bilici, G. & Pekküçükşen, Ş. (2022). Yeni Kamu (Yönetimi, İşletmeciliği, Hizmeti). *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 655-669.
- Eren, V. (2001). *Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı (Büyükşehir ve İl Belediyeleri üzerinde bir araştırma). (Doktora Tezi)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Eryılmaz, B. (2000). *Kamu Yönetimi*. İstanbul: Erkam Matbaası.
- Ferlie, E., Ashburner, L., Fitzgerald, L. ve Pettigrew, A. (1996) *The New Public Management in Action*. Oxford: Oxford University Press.
- Frederickson, G. (1971). "Toward a New Public Administration", Frank Marini, (ed.), *Toward a New Public Administration: The Minnowbrook Perspective*, Chandler Publishing Company, Scranton, 1971, s. 309-331.
- Frederickson, G. (1989). Minnowbrook II: Changing Epochs of Public Administration. *Public Administration Review*, 49(2), 95-100.
- Genç, F. N. (2010). Yeni Kamu Hizmeti Yaklaşımı. *Türk İdare Dergisi*, 466, 145-159.
- Genç, N. (2015). Yeni Kamu Hizmeti: Vatandaş ve Kamu Yararı Temelinde Kamu Hizmetini Yeniden Düşünmek. Köseoğlu, Ö. Ve Sobacı, M.Z. (Ed.), *Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi* içinde (ss. 129-149), Bursa: Dora Yayınevi.
- Haque, M. S. (2004). New Public Management: Origins, Dimensions and Critical Implications. *Public Administration and Public Policy*, 1(1), 13-27.
- Hartley, J., Alford, J., Hughes, O., ve Yates, S. (2015). Public Value And Political Astuteness In The Work Of Public Managers: The Art of The Possible. *Public Administration*, 93, 195–211.
- Harvey, D. (2005). *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Harvey, D. (2007). Neoliberalism As Creative Destruction. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 610 (21), 21-44.
- Hergüner, B. (2019). *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar: Başlangıçtan Günümüze Kamu Yönetiminin Değişen Yüzü* (2.baskı). İstanbul: Seçkin Yayıncılık
- Hood, C. (1991) A Public Management For All Seasons? *Public Administration*, 69(1), 3-19.
- Hood, C. (1995). Contemporary Public Management: A New Global Paradigm? *Public Policy and Administration*, 10(2), 104-117.
- Jos, P., ve Tompkins, M. (2009). Keeping It Public: Defending Public Service Values In A Customer Service Age. *Public Administration Review*, 69(6), 1077–1086.
- Kaboolian, L. (1998). The New Public Management: Challenging The Boundaries of the Management vs. Administration Debate. *Public Administration Review*, 58(3)189- 193.
- Klein, R. (2010). *The New Politics of the NHS: From Creation to Reinvention*. Abingdon: Radcliffe Publishing Ltd.
- Lapsley, I. (1994). Market Mechanisms and The Management of Healthcare. *International Journal of Public Sector Management*, 7(8), 15-25.
- Lapsley, I. (2009). New Public Management: The Cruellest Invention Of The Human Spirit? *Abacus*, 45(1), 1-21.
- Lynn, L. (2006). *Public Management: Old and New*. New York/London: Routledge.
- Matei, L. ve Flogaitis, S. (2011). *Public Administration In The Balkans From Weberian Bureaucracy To New Public Management*.

Bilici, G. & Pekküçükşen, Ş. (2022). Yeni Kamu (Yönetimi, İşletmeciliği, Hizmeti). *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 655-669.

https://www.academia.edu/45231251/Public_Administration_in_the_Balkans_from_Weberian_Bureaucracy_to_New_Public_Management (29.04.2022)

- Minoque, M. (2001). Should Flawed Models of Public Management Be Exported: Issues and Practices. Mc Court, W. ve Minoque, M. (Ed.) *The Internationalization of Public Management: Reinventing the Third World State* içinde (ss. 20-43). Northampton MA: Edward Elgar Publishing.
- Muliawaty, D. L., Si, M., ve Muliawaty, L. (2019). The Role Of New Public Service Model In Developing Tourist Destination In Bandung City: A New Paradigm For Domestic Tourism Industry. *International Journal Of Scientific & Technology Research*, 8(6), 322-326.
- Olssen, M. (2009). *Liberalism, Neoliberalism, Social Democracy: Thin Communitarian Perspectives On Political Philosophy And Education*. New York: Routledge.
- Ormond, D. ve Loffler, E. (1998). New Public Management. What to Take and What to Leave. *III. International Congress of CLAD on State and Public Administration Reform*. Madrid, Spain.
- Osborne, D. ve Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector*. New York: Penguin.
- Osborne, S. ve McLaughlin, K. (2002). The New Public Management In Context. McLaughlin, K., Osborne, S.P. ve Ferlie, E. (Ed.), *New Public Management Current Trends and Future Prospects* içinde (ss. 07-14). Routledge: London.
- Ömürgönülşen, U. ve Zengin, O. (2013). Amerika Birleşik Devletleri'nde Kamu Yönetimi. Karasu, K. (Ed.), *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri içinde* (s. 313-412). Ankara: İmge Kitabevi.
- Parker, M. ve Dent, M. (1996). Managers, Doctors And Culture: Changing an English Health District. *Administration and Society*, 38(3), 335-361.
- Pollitt, C. ve Bouckaert, G. (2000). *Public Management Reform: A Comparative Analysis*. Oxford University Press.
- Pollitt, C., ve Bouckaert, G. (2000). Public management reform, a comparative analysis. *Politiques and Management Public*, 18(4), 183-189.
- Pollitt, C. (2002). Clarifying Convergence Striking Similarities and Durable Differences In Public Management Reform. *Public Management Review*, 4 (1), 471-492.
- Pollitt, C. (2003). *The Essential Public Manager*. Maidenhead: Open University Press.
- Pollitt, C., Van Thiel, S., ve Homburg, V. (2007). *New Public Management in Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Radcliffe, J. ve Dent, M. (2005). Introduction: from New Public Management to the new governance? *Policy and Politics*, 33 (4), 617-622.
- Runya, X. U., Qigui, S. U. N., ve Wei, S. I. (2015). The Third Wave of Public Administration: The New Public Governance. *Canadian Social Science*, 11(7), 11-21.
- Savoie, D. (2006) What Is Wrong With the New Public Management? *Canadian Public Administration*, 38(1), 112-121.
- Schimank, U. (2005). New Public Management and The Academic Profession: Reflections on the German Situation. *Minerva*, 43 (4), 361-376.

- Bilici, G. & Pekküçükşen, Ş. (2022). Yeni Kamu (Yönetimi, İşletmeciliği, Hizmeti). *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 655-669.
- Stoker, G. (2006). Public Value Management: A New Narrative For Networked Governance? *American Review of Public Administration*, 36(1), 41-57.
- Thatcher, M. (1993). *The Downing Street Years*. Harper: Collins.
- Torres, L. (2004). Accounting and Accountability: Recent Developments In Government Financial Information Systems. *Public Administration and Development*, 24(5), 447-456.
- Tuncer, A. ve Usta, S. (2013). İki Kriz Arasında Yönetim: Yeni Kamu İşletmeciliği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 181-195.
- Turner, R. (2008). *Neoliberal Ideology History, Concepts and Policies*. Edinburgh: University Press Ltd.
- Üstüner, Y. (2003). Kamu Yönetiminde Kimlik Sorunsalı, Aykaç, B. Durgun, Ş. Yayman, H. (Ed.), *Türkiye’de Kamu Yönetimi içinde* (ss. 595-606), Ankara: Yargı Yayınevi.
- Waldo, D. (1955). *The Study of Public Administration*, New York: Random House
- Waldo, D. (1966). But It’s Your Review, *Public Administration Review*, 26(3), 236-238.
- Waldo, D. (1968a). Public Administration, David Sills, (Ed.), *International Encyclopedia of the Social Sciences VIII içinde* (ss. 145-156). New York: Macmillan and Free Press.
- Waldo, D. (1968b). “Scope of the Theory of Public Administration”, James C. Charlesworth, (ed.), *Theory and Practice of Public Administration: Scope, Objectives and Methods, The American Academy of Political and Social Science içinde* (ss. 1-26)., Philadelphia, October, s.1-26.
- Waldo, D. (1969). Public Administration and Change: Terra Paene Incognita. *Journal of Comparative Administration*, 1(1), 94-113.
- Waldo, D. (1980). *The Enterprise of Public Administration: A Summary View*, California: Chandler&Sharp.
- Wichowsky, A. ve Moynihan, D. P. (2008). Measuring How Administration Shapes Citizenship: A Policy Feedback Perspective On Performance Management. *Public Administration Review*, 68(5), 908-920.